

Socialstyrelsens författningssamling

Ansvarig utgivare: Chefsjurist Eleonore Källstrand Nord 2013 05 06

SOSFS

2013:X (S)

Utkom från trycket
den 2013

Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning;

beslutade den X yyy 2013.

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelserna i 3 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) om personal med lämplig utbildning och erfarenhet och i 6 § andra stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, om personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad ska kunna ges.

Tillämpningsområde

Dessa allmänna råd gäller för den personal som i sin yrkesutövning ger personer med funktionsnedsättning stöd, service eller omsorg efter beslut

enligt 4 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2001:453) om

- hemtjänst,
- boendestöd,
- bostad med särskild service, eller
- sysselsättning eller dagverksamhet

enligt 9 § LSS om

- biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken,
- ledsagarservice,
- avlösarservice i hemmet,
- korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,

- bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
- bostad med särskild service för vuxna, eller
- daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig

enligt 51 kap. 2 och 3 §§ socialförsäkringsbalken om

- personlig assistans med assistansersättning.

Om den enskilde själv har utsett sin personliga assistent är de allmänna råden tillämpliga endast i de delar som avser kunskaper och förmågor beträffande grundläggande värden, regelverk samt förhållningssätt och bedömningsförmåga.

De allmänna råden gäller inte för personal som

- i sin yrkesutövning i socialtjänstens omsorg om personer med funktionsnedsättning eller enligt LSS huvudsakligen utför andra arbetsuppgifter än dem som omfattas av första stycket,
- arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre och omfattas av Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2011:12) om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre,
- enligt 4 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659) har legitimation eller särskilt förordnande att utöva ett visst yrke i hälso- och sjukvården.

De allmänna råden gäller inte heller för praktikanter och frivilligarbetare.

Utbildning

Den som ska arbeta med stöd, service eller omsorg till personer med funktionsnedsättning kan uppnå kunskaper och förmågor enligt dessa allmänna råd genom

- godkända kurser om 1 100 poäng i de programgemensamma ämnena i vård- och omsorgsprogrammet samt 100 poäng i friskvård och hälsa, 100 poäng i socialpedagogik och 100 poäng i specialpedagogik 2 inom programfördjupning för yrkesutgång funktionshindersområdet,
- godkända kurser om 1 100 poäng i de programgemensamma ämnena i vård- och omsorgsprogrammet samt 200 poäng i kursen psykiatri 2 och 100 poäng i samhällsbaserad psykiatri inom programfördjupning för yrkesutgång psykiatri,
- godkända kurser om 700 poäng i de programgemensamma ämnena i barn- och fritidsprogrammet, 300 poäng inom inriktningen socialt arbete samt 100 poäng i grundläggande vård och omsorg, 100 poäng i specialpedagogik 1, 100 poäng i specialpedagogik 2 och 100 poäng i entreprenörskap för yrkesutgång stöd och service inom funktionshindersområdet eller
- annan motsvarande utbildning.

Tillräckliga kunskaper i svenska för att uppnå förmågan att förstå, tala, läsa och skriva svenska enligt dessa allmänna råd kan dock inhämtas genom godkänd kurs i det gymnasiegemensamma ämnet svenska eller svenska som andraspråk, eller annan motsvarande utbildning.

Grundläggande kunskaper och förmågor

Den personal som omfattas av dessa allmänna råd bör minst ha följande kunskaper och förmågor.

Grundläggande värden

Personalen bör minst ha

- kunskap om övergripande mål enligt socialtjänstlagen och LSS samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet
- kunskap om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- kunskap om FN:s konvention om barnets rättigheter
- kunskap om hur stödet till personer med olika funktionsnedsättningar har utformats och utvecklats sedan 1950-talet.

Regelverk

Personalen bör minst ha

- kunskap om regelverket på socialtjänstens område, inklusive LSS, som rör personer med funktionsnedsättning
- förmåga att dokumentera sitt eget arbete enligt lagar och andra författningar
- kunskap om olika stöd- och vårdformer för personer med funktionsnedsättning
- kunskap om annan relevant lagstiftning, t.ex. om offentlighet och sekretess, vårdnadshavare, god man och förvaltare, hälso- och sjukvård, socialförsäkring, diskriminering, livsmedel, smittskydd och arbetsmiljö.

Förhållningssätt och bedömningsförmåga

Personalen bör minst ha

- kunskap om människors levnadsvillkor samt olika förutsättningar och behov
- kunskap om livets olika faser: barndom, ungdom, vuxenliv och ålderdom
- kunskap om betydelsen av ett individuellt och åldersadekvat förhållningssätt
- förmåga att utforma ett individuellt och åldersadekvat stöd tillsammans med den enskilde
- kunskap om och förmåga att bemöta den enskilde på ett respektfullt sätt
- förmåga att granska, analysera och bedöma sitt eget arbete och på så sätt kunna medverka till insatser av god kvalitet
- förmåga att bedöma när någon annan kompetens än den egna behövs
- kunskap om hur ett säkerhetsfrämjande arbetssätt kan förebygga olyckor och skador samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet.

Kommunikation

Personalen bör minst ha

- kunskap om kommunikation och dess betydelse
- kunskap om alternativa kommunikationssätt och hjälpmedel för kommunikation
- förmåga att anpassa kommunikationen till olika situationer och olika individers förutsättningar och behov
- förmåga att kommunicera med den enskildes legala ställföreträdare, vårdnadshavare och närstående
- förmåga att kommunicera med personer ur olika yrkesgrupper
- förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska.

Funktionsnedsättningar och dess konsekvenser

Personalen bör minst ha

- kunskap om funktionsnedsättningar och om kombinationer av funktionsnedsättningar
- kunskap om hur olika funktionsnedsättningar kan påverka människors levnadsvillkor och delaktighet i samhället.

Hälsa

Personalen bör minst ha

- kunskap om betydelsen av fysiska, psykisk och social utveckling och stimulans för människors hälsa och välbefinnande
- kunskap om vilken betydelse mat och näring har för människors hälsa och välbefinnande
- förmåga att stödja den enskilde i ett levnadssätt som förebygger ohälsa
- kunskap om hur hjälpmedel och en anpassad miljö kan bidra till ökad självständighet och ökat självbestämmande för den enskilde
- kunskap om ett habiliterande och ett rehabiliterande arbetssätt samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet
- kunskap om hälsoproblem som ofta förekommer i kombination med vissa funktionsnedsättningar
- kunskap om vanligt förekommande läkemedel och läkemedelsanvändning hos personer med funktionsnedsättning
- kunskap om att förhindra smitta och smittspridning.

Personlig omsorg

Personalen bör minst ha

- kunskap om och förmåga att stödja den enskilde i samband med personlig hygien inklusive munvård
- kunskap om hur man kan stödja den enskilde med av- och påklädning, förflyttning och att äta och dricka
- förmåga att stödja och hjälpa den enskilde i samband med av- och påklädning, förflyttning och vid måltider.

Social gemenskap och sysselsättning

Personalen bör minst ha

- kunskap om hur lek, sysselsättning och arbete kan främja full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor
- förmåga att stödja och stimulera den enskilde att delta i samhällets gemenskap utifrån hans eller hennes individuella behov och önskemål
- förmåga att stödja den enskilde i samband med informella och formella kontakter.

Aktiviteter i vardagen

Personalen bör minst ha

- kunskap om hur man sköter ett hem
- förmåga att stödja den enskilde att sköta sitt hem med respekt för den enskildes vilja och behov
- kunskap om matlagning och förmåga att tillsammans med den enskilde tillaga måltider
- förmåga att stödja den enskilde att planera och genomföra aktiviteter i vardagen.

Fortbildning

Personalen bör vid behov få fortbildning i syfte att upprätthålla de kunskaper och förmågor som anges i dessa allmänna råd. Personalen bör även få möjlighet att följa kunskapsutvecklingen på området.

Socialstyrelsen

LARS-ERIK HOLM

Marcus Nydén

Enligt sändlista

Remiss

Socialstyrelsens förslag till allmänna råd om grundläggande kunskaper och förmågor hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL eller LSS till personer med funktionsnedsättning

Socialstyrelsen översänder förslag till ovan rubricerade allmänna råd och ni bereds härmed tillfälle att lämna synpunkter på dessa.

Synpunkter på förslaget ska vara Socialstyrelsens tillhanda, gärna som ett word-dokument per e-post till socialstyrelsen@socialstyrelsen.se, **senast den 15 augusti 2013**. Vänligen ange diarienumret i remissvaret.

Kontaktpersoner

Ulla Clevnert, utredare, Avdelning regler och tillstånd/Regler 2
075-247 30 00 (växel)
ulla.clevnert@socialstyrelsen.se

Ulla Essén, utredare, Avdelning kunskapstillämpning/Vägledning 3
075-247 30 00 (växel)
ulla.essen@socialstyrelsen.se

Marcus Nydén, jurist, Avdelning regler och tillstånd/Regler 2
075-247 30 00 (växel)
marcus.nyden@socialstyrelsen.se

Erik Höglund
Avdelningschef regler och tillstånd

Ulla Clevnert
Projektledare

Bilagor: 1. Förslag till allmänna råd
2. Konsekvensutredning

Sändlista

1. Stockholms stad
2. Göteborgs stad
3. Malmö stad
4. Huddinge kommun
5. Staffanstorps kommun
6. Partille kommun
7. Norrköpings kommun
8. Gävle kommun
9. Luleå kommun
10. Mörbylånga kommun
11. Hammarö kommun
12. Vingåkers kommun
13. Vänersborgs kommun
14. Hallstahammars kommun
15. Vännäs kommun
16. Region Gotland
17. Tierps kommun
18. Sävsjö kommun
19. Tingsryds kommun
20. Karlskoga kommun
21. Strömsunds kommun
22. Ronneby kommun
23. Falkenbergs kommun
24. Borlänge kommun
25. Kramfors kommun
26. Sveriges Kommuner och Landsting
27. Vårdföretagarna
28. Arbetsgivarföreningen KFO
29. Värna
30. Svenska Kommunalarbetsförbundet
31. Vision
32. Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)
33. Vårdförbundet
34. Handikappförbundens Samarbetsorganisation (HSO)
35. Lika Unika
36. DHR
37. Autism- och Aspergerförbundet
38. FUB För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning
39. Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft
40. Riksförbundet Attention
41. Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH)
42. Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH)

- 43. Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS)
- 44. Föreningen Sveriges Habiliteringschefer
- 45. Skolverket
- 46. Kommerskollegium
- 47. Myndigheten för yrkeshögskolan
- 48. Högskoleverket
- 49. Arbetsförmedlingen
- 50. Arbetsmiljöverket
- 51. Carpe
- 52. Intresseföreningen för assistansanvändare (Ifa)
- 53. KunskapsCenter Västerbotten
- 54. STIL
- 55. JAG
- 56. Individuellt Liv i Gemenskap (ILG)

Konsekvensutredning gällande Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning

1. Beskrivning av problemet och vad avsikten är att uppnå

Socialstyrelsen har beslutat att ta fram allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg till personer med funktionsnedsättning enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Behovet av allmänna råd grundar sig bland annat på tillsynens erfarenheter som visar att missförhållanden i verksamheter som ger stöd till personer med funktionsnedsättning många gånger kan hänföras till att personalen inte har tillräcklig och adekvat kompetens. Situationer som tillsynen har uppmärksammat är bland andra brister i bemötande, kränkningar av enskildas integritet, otillåtna begränsningsåtgärder och brister i dokumentation (*Tillsynsrapport 2011. Hälso- och sjukvård och socialtjänst*).

Ett annat skäl till att Socialstyrelsen bedömer att det behövs allmänna råd inom funktionshindersområdet är att Socialstyrelsen under år 2011 beslutade *allmänna råd (SOSFS 2011:12) om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre*. På samma sätt som inom äldreområdet behövs allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal inom funktionshindersområdet för att vägleda kommuner och enskilda verksamheter.

Ytterligare skäl för behovet av allmänna råd är att regeringen i *En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016* har gett Socialstyrelsen i uppdrag att öka kunskapen om de individuella stödets utformning. Den ökade kunskapen ska leda till förbättringar i enskilda personers vardag i form av full delaktighet och jämlikhet i levnadsvillkor. För att förverkliga målet krävs att personalen kan omsätta den ökade kunskapen i praktisk handling, det vill säga att de kan arbeta utifrån bästa tillgängliga kunskap och medverka i utvecklingsarbete som kan leda till att de funktionshinderspolitiska målen om delaktighet och jämlikhet uppnås. Det i sin tur kräver att personalen har en grund att stå på och att de har en kompetensnivå som minst motsvarar den som uttrycks i Socialstyrelsens förslag till allmänna råd.

Generella rekommendationer om tillämpningen av en författning kan bara beslutas i form av allmänna råd. De författningar som ligger till grund för dessa allmänna råd är 3 kap. 3 § andra stycket SoL och 6 § andra stycket LSS.

För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet (3 kap. 3 § andra stycket SoL).

För verksamheten enligt denna lag ska det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad ska kunna ges (6 § andra stycket LSS).

Den personal som avses i de allmänna råden är personal som ger stöd, service eller omsorg i den enskildes vardag. Personalen kan ha många olika titlar, till exempel vårdare, vårdbiträde, boendestödjare, undersköterska, omsorgsassistent eller personlig assistent.

Socialstyrelsen redogör i de allmänna råden för vilka grundläggande kunskaper och förmågor som den aktuella personalen bör ha. För att vägleda om hur de rekommenderade kunskaperna ska kunna uppnås och för att tydliggöra vilken nivå på kunskaper som avses enligt de allmänna råden rekommenderas vissa godkända kurser inom gymnasieskolan (GY 2011). Kunskaper kan uppnås genom godkända kurser om 1 100 poäng i de programgemensamma ämnena i vård- och omsorgsprogrammet samt 300 poäng i kurser som ingår i yrkesutgång funktionshindersområdet eller i yrkesutgång psykiatri eller genom annan motsvarande utbildning. Kunskaper kan även uppnås genom godkända kurser om 700 poäng i de programgemensamma ämnena i barn- och fritidsprogrammet, 300 poäng inom inriktningen socialt arbete samt 400 poäng i kurser som ingår i yrkesutgång stöd och service inom funktionshindersområdet eller genom annan motsvarande utbildning.

Det bör understrykas att de allmänna råden endast rekommenderar vilka *grundläggande* kunskaper och förmågor som personalen bör ha. Vissa arbetsuppgifter kan således kräva andra eller fördjupade kunskaper och förmågor än de som framgår av de allmänna råden.

2. Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Socialstyrelsen publicerade i februari 2012 *Rätt kompetens hos personal i verksamheter för personer med funktionsnedsättning – vägledning för arbetsgivare*. Vägledningen är resultatet av ett regeringsuppdrag och informerar om bestämmelser som arbetsgivare behöver känna till för att inventera behov och ta ansvar för att personalen har rätt kompetens. Vägledningen innehåller övergripande information om olika sätt att bidra till att personal som arbetar med stöd, service eller omsorg till personer med funktionsnedsättning får de kunskaper och förmågor som de behöver.

Vägledningen innehåller inte några rekommendationer kring grundläggande kunskaper och förmågor hos personal och Socialstyrelsen bedömer därför att allmänna råd behövs. Vägledningen behöver kom-

pletteras med generella rekommendationer och sådana kan endast ges i formen av allmänna råd.

Se även ovan under punkt 1.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Kommuner och enskilda verksamheter som bedriver stöd, service och omsorg till personer med funktionsnedsättning enligt SoL och LSS samt personal inom dessa verksamheter berörs direkt av de allmänna råden. Indirekt berörs de personer med funktionsnedsättning som får stöd inom ramen för sådana verksamheter och även anhöriga till dessa personer. Andra indirekt berörda är de företag och kommuner som erbjuder utbildningar inom vård- och omsorgsprogrammet eller barn- och fritidsprogrammet eller andra utbildningar vars innehåll kan tillgodose sådana kunskaper som rekommenderas i de allmänna råden.

Socialstyrelsen har under arbetet med de allmänna råden fått stöd av en extern referensgrupp bestående av representanter från Skolverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Kommunal, Vårdföretagarna-Almega, Värna, Projekt Carpe/Nationella kompetensrådet, Socialpsykiatriskt kunskapscenter i Västerbotten samt Myndigheten för yrkeshögskolan. Intresseorganisationer inom funktionshindersområdet har medverkat vid en hearing.

4. Uppgifter om kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Det saknas tillförlitliga uppgifter och statistik om hur många som arbetar inom de verksamheter som de allmänna råden gäller för.

Socialstyrelsen ansvarar dock för statistik över hur många personer som har insatser som utförs av den personal som avses. Av Socialstyrelsens statistik (*Personer med funktionsnedsättning – vård och omsorg den 1 april 2012*) framgår att när det gäller personer under 65 år med funktionsnedsättning så är det cirka 4 400 som har särskilt boende, 16 600 har hemtjänst i ordinärt boende, 18 200 har boendestöd och 5 900 har dagverksamhet/sysselsättning enligt SoL. Av statistiken över LSS-insatser (*Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2011*) framgår att det var drygt 63 000 personer som den 1 oktober 2011 hade någon LSS-insats som kommunen fattat beslut om. Därutöver var det cirka 16 000 personer som i december 2011 hade beviljats assistansersättning från Försäkringskassan.

För de verksamheter som följer de allmänna råden kan detta leda till ökade kostnader för utbildningsinsatser. Det är dock värt att framhålla att kraven i 3 kap. 3 § andra stycket SoL och i 6 § andra stycket LSS,

som de allmänna råden är avsedda att konkretisera, har funnits sedan länge. Kostnader för utbildningsinsatser är svåra att beräkna eftersom varje verksamhet är unik och verksamheterna har personal som i olika utsträckning redan uppfyller rekommendationerna i de allmänna råden.

Ansvar för att det finns personal med lämplig utbildning och erfarenhet i en verksamhet ligger ytterst på den ansvariga nämnden eller den som bedriver enskild verksamhet. Det bör framhållas att den utbildning inom ramen för nya vård- och omsorgsprogrammet samt barn- och fritidsprogrammet GY11, som uttryckligen nämns i de allmänna råden, endast utgör en väg att nå upp till den rekommenderade kunskapsnivån. Även t.ex. äldre gymnasieutbildningar och fortbildningar i kombination med praktisk erfarenhet kan sammantaget leda till att man når upp till denna kunskapsnivå.

Under tiden som personal genomgår utbildningar kan dessa även behöva ersättas av vikarier vilket då innebär kostnader, utöver kostnad för undervisning.

Kostnader för utbildningsinsatser för befintlig personal kommer dock att minska när omställningsfasen är över. Kraven på grundläggande kunskaper och förmågor kommer att kunna ställas redan vid anställning av ny personal. Det är även det som är syftet med de allmänna råden, dvs. att de ska bidra till att personer som anställs för arbetsuppgifter inom funktionshindersområdet redan har de grundläggande kunskaperna och förmågorna. Detta ska i sin tur leda till en kvalitetshöjning av den omsorg som ges.

Regeringen har avsatt ett antal miljoner under åren 2011 och 2012 till satsningen på Omvårdnadslyftet inom äldreomsorgen som syftar till att stimulera huvudmännens långsiktiga arbete med att stärka kompetensen. Under åren 2013 och 2014 avsätts 300 miljoner kronor per år. Regeringen har beslutat att Omvårdnadslyftet från och med år 2013 även ska omfatta personal som arbetar med personer med funktionsnedsättning som har insatser enligt SoL. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att komplettera det befintliga kursutbudet med relevanta kurser för den utökade målgruppen. För att få ta del av medel från Omvårdnadslyftet krävs att kommuner eller privata företag beställer kurser från vård- och omsorgsprogrammet eller från barn- och fritidsprogrammet. Omvårdnadslyftet syftar till att stärka både den grundläggande kompetensen för t.ex. undersköterskor, vårdbiträden och boendestödjare och den kompetens som behövs för specialiserade uppgifter inom äldre- och funktionshindersomsorgen. Socialstyrelsen administrerar och följer löpande upp satsningen Omvårdnadslyftet under åren 2011-2014. Möjligheterna att personalen kan få grundläggande kunskaper genom Omvårdnadslyftet är dock begränsade eftersom stimulansmedlen endast avser personal som arbetar med stöd och omsorg enligt SoL och inte enligt LSS.

För de företag och kommuner som erbjuder utbildningar inom vård- och omsorgsprogrammet eller barn- och fritidsprogrammet eller andra utbildningar, vars innehåll kan tillgodose sådana kunskaper som rekommenderas i de allmänna råden, kan de allmänna råden leda till en ökad efterfrågan och därmed ökade intäkter.

5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Socialstyrelsens bedömning är att de allmänna råden inte står i strid med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

När det specifikt gäller rekommendationen om att personalen bör ha förmåga att tala, läsa och skriva svenska, bedömer Socialstyrelsen att detta inte är i strid med den fria rörligheten för personer och tjänster enligt EUF-fördraget (art. 45 och 49) eller lojalitetsprincipen (artikel 4.3 EU-fördraget). Denna rekommendation är avsedd att tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, den motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset, den är ägnad att säkerställa förverkligandet av den målsättning som eftersträvas och den går inte ut över vad som är nödvändigt för att uppnå denna målsättning. En tillförlitlig kommunikation mellan personalen och den enskilde som får stöd, annan personal och andra yrkesgrupper i samhället utgör tvingande hänsyn till allmänintresset (jfr EU-domstolens dom den 4 juli 2000 i mål nr C-424/97).

Av 4 § språklagen (2009:600) framgår att svenska är huvudspråk i Sverige. Som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden (5 § språklagen). Vidare står det i 10 § språklagen att språket i domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska.

Eftersom svenska är huvudspråk i Sverige och det språk som ska användas hos förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är det nödvändigt att personal som ger stöd till enskilda har kunskaper i svenska. Av största vikt är att den enskilde ska kunna göra sig förstådd på svenska i sin kommunikation med personalen. Omvänt är det även väsentligt att personalen måste kunna kommunicera med den enskilde på svenska. Detta är även en grundläggande förutsättning för att verksamheten ska kunna bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet (1 kap. 1 § tredje stycket SoL och 6 § första stycket LSS) samt för att insatser för den enskilde ska vara av god kvalitet och utformas och genomföras tillsammans med den enskilde (3 kap. 3 första stycket och 3 kap. 5 § första stycket SoL samt 6 § första stycket LSS).

Vidare är det viktigt att all dokumentation av insatser och kommunikation mellan personalen inom verksamheten sker på svenska. Detta eftersom att annan personal som är inblandad i stödet till den enskilde ska kunna uppfatta och få kännedom om vilka insatser som genomförts och hur. Därutöver är det väsentligt att personalen behärskar svenska då detta krävs för att kunna kommunicera med andra yrkesgrupper i samhället, t.ex. läkare. Om inte alla som ger stöd till den enskilde använder sig av samma språk finns påtagliga risker för missförstånd, vilket kan leda till brister i stödet till den enskilde.

Det bör även framhållas att det allmänna rådet om att personalen bör ha förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska endast utgör en rekommendation och således i sig inte tillför ett bindande krav på verksamheterna.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden bedöms inte vara tillämpligt på dessa allmänna råd. Detta eftersom de allmänna råden är tillämpliga vid biståndsbedömda sociala tjänster som tillhandahålls av eller utförs på uppdrag av kommun (se prop. 2008/09:187 s. 44–45). Inte heller Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer bedöms vara tillämpligt eftersom det direktivet är tillämpligt på reglerade yrken.

6. Informationsinsatser

Socialstyrelsen planerar att informera om de nya allmänna råden via myndighetens hemsida, www.socialstyrelsen.se. Socialstyrelsen planerar även att genomföra andra informationsinsatser utifrån behov av information som olika målgrupper kan ha.

7. Beskrivning av vilken administrativ tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företag och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

De allmänna råden i sig medför inga betydande administrativa kostnader för företag. En annan sak är att de enskilda verksamheter som berörs t.ex. kan behöva göra inventeringar och valideringar av personalens kunskaper. Behovet av sådana inventeringar är dock inget som har uppkommit specifikt på grund av de allmänna råden, men möjligen är det så att befintliga inventeringar kan behöva uppdateras för att anpassas till de allmänna råden.

8. *Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen*

Se ovan under 4.

9. *Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen och ev. särskilda hänsyn till små företag*

Samma rekommendationer gäller för alla typer av verksamheter som omfattas av de allmänna rådets tillämpningsområde. I mindre verksamheter kan det möjligtvis vara så att omställningen blir mer betungande på grund av att man inte kan slå ut kostnader för genomförandet på samma sätt som i en större verksamhet. Denna faktor torde dock vara av marginell betydelse. Den klart viktigaste faktorn vid uppskattning av kostnader blir istället vilka grundläggande kunskaper och förmågor den befintliga personalen i verksamheten har och därmed vilka utbildningsinsatser som krävs.

10. Kontaktpersoner

Marcus Nydén, jurist
Avdelningen regler och tillstånd/Regler 2
075-247 30 00 (växel)
marcus.nyden@socialstyrelsen.se

Ulla Clevnert, utredare
Avdelningen regler och tillstånd/Regler 2
075-247 30 00 (växel)
ulla.clevnert@socialstyrelsen.se

Ulla Essén, utredare
Avdelningen kunskapstillämpning/Vägledning 3
075-247 30 00 (växel)
ulla.essen@socialstyrelsen.se